

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 571/2016-10

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 20. júla 2016 v senáte zloženom z predsedu Lajosa Mészárosa, zo sudkyne Ľudmily Gajdošíkovej a zo sudcu Ladislava Orosza (sudca spravodajca) predbežne prerokoval sťažnosti obchodnej spoločnosti Rapid life životná poisťovňa, a. s., Garbiarska 2, Košice, zastúpenej Advokátskou kanceláriou JUDr. Daniel Blyšťan s. r. o., Rastislavova 68, Košice, v mene ktorej koná advokát JUDr. Daniel Blyšťan, vedené pod sp. zn. Rvp 7625/2016 a sp. zn. Rvp 7905/2016, ktorými namieta porušenie svojich základných práv podľa čl. 46 ods. 1 a čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Trebišov v konaní vedenom pod sp. zn. 9 C 132/2013 a jeho rozsudkom z 13. októbra 2014 a v konaní vedenom pod sp. zn. 13 C 143/2013 a jeho rozsudkom zo 16. apríla 2014 a postupom Krajského súdu v Košiciach v konaní vedenom pod sp. zn. 1 Co 119/2015 a jeho rozsudkom z 24. februára 2016 (Rvp 7905/2016), ako aj v konaní vedenom pod sp. zn. 6 Co 696/2014 a jeho rozsudkom z 22. marca 2016 (Rvp 7625/2016), a takto

r o z h o d o l :

1. Sťažnosti obchodnej spoločnosti Rapid life životná poisťovňa, a. s., vedené pod sp. zn. Rvp 7625/2016 a sp. zn. Rvp 7905/2016 s p á j a na spoločné konanie, ktoré bude ďalej vedené pod sp. zn. Rvp 7625/2016.

2. Sťažnosti obchodnej spoločnosti Rapid life životná poisťovňa, a. s., o d m i e t a .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) boli 15. júna 2016 doručené sťažnosti obchodnej spoločnosti Rapid life životná poisťovňa, a. s., Garbiarska 2, Košice (ďalej len „sťažovateľka“, v citáciách aj „sťažovateľ“), zastúpenej Advokátskou kanceláriou JUDr. Daniel Blyšťan s. r. o., Rastislavova 68, Košice, v mene ktorej koná advokát JUDr. Daniel Blyšťan, ktorými namieta porušenie základného práva na súdnu ochranu zaručeného čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“), základného práva na kontradiktórnosť konania vyvoditeľného z čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie zaručeného čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Trebišov (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 9 C 132/2013 a jeho rozsudkom z 13. októbra 2014 a v konaní vedenom pod sp. zn. 13 C 143/2013 a jeho rozsudkom zo 16. apríla 2014 a postupom Krajského súdu v Košiciach (ďalej len „krajský súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 1 Co 119/2015 a jeho rozsudkom z 24. februára 2016 [Rvp 7905/2016 (ďalej aj „rozsudok z 24. februára 2014“)] a v konaní vedenom pod sp. zn. 6 Co 696/2014 a jeho rozsudkom z 22. marca 2016 [Rvp 7625/2016 (ďalej aj „rozsudok z 22. marca 2016“, spolu „napadnuté rozsudky“)].

Sťažovateľka v sťažnostiach uvádza, že ako žalovaná bola účastníčkou súdnych konaní vedených pred okresným súdom o zrušenie rozhodcovských rozsudkov Arbitrážneho súdu Košice sp. zn. 3 C 1216/2012 z 19. januára 2012 (Rvp 7905/2016) a sp. zn. 3 C 841/2012 z 19. januára 2012 (Rvp 7625/2016) (ďalej len „rozhodcovské rozsudky“). Žalobcovia ([redacted] v konaní vedenom okresným súdom pod sp. zn. 9 C 132/2013 a [redacted] v konaní vedenom pod sp. zn. 13 C 143/2013) žalobu odôvodnili tým,

že im rozhodcovskými rozsudkami bola uložená povinnosť zaplatiť sťažovateľke (sumu v prvom prípade 51,45 € a v druhom prípade 61,74 €) nárok vyplývajúci z poistného vzťahu medzi žalobcami a sťažovateľkou podnikajúcou v oblasti poisťovníctva a trovy rozhodcovského konania, pričom rozhodcovské doložky, na základe ktorých bola založená právomoc Arbitrážneho súdu Košice, tvoriace súčasť poistných zmlúv sú neprijateľnou zmluvnou podmienkou a ako také sú neplatné. V dôsledku neplatnej rozhodcovskej doložky nemal podľa žalobcov v ich veciach Arbitrážny súd Košice právomoc, takže následne týmto súdom vydané rozhodcovské rozsudky nespĺňajú zákonom požadované podmienky riadneho exekučného titulu. Okresný súd napadnutými rozsudkami rozhodcovské rozsudky zrušil podľa § 40 ods. 1 písm. j) zákona č. 244/2002 Z. z. o rozhodcovskom konaní v znení účinnom do 31. decembra 2014 (ďalej len „zákon o rozhodcovskom konaní“). Sťažovateľka proti týmto rozsudkom okresného súdu podala odvolania, o ktorých rozhodol krajský súd v záhlaví tohto nálezu uvedenými rozsudkami tak, že rozsudky okresného súdu potvrdil ako vecne správne.

K napadnutému rozsudku krajského súdu sp. zn. 1 Co 119/2015 z 24. februára 2016 sťažovateľka uvádza:

„... (okresný, pozn.) súd dňa 13. 10. 2014 nevykonával listinné dôkazy ako to stanovuje O. s. p., ale len oboznamoval prípravu pojednávania, v rámci ktorej nečítal obsah listín uvedených na strane 2 zápisnice zo dňa 13. 10. 2014. Nasvedčuje tomuto záveru aj skutočnosť, že na strane 2 nie sú uvedené listinné dôkazy, ale celý obsah spisu. Zo zápisnice z 13. 10. 2014 nevyplýva, že by boli dôkazy - konkrétne listinné dôkazy - vykonané v súlade so zákonom - tento názor odvolacieho súdu nemá oporu v tejto zápisnici. Ide zjavne len o vymenovanie obsahu spisu, čo sa bežne robí na súdoch v úvode pojednávania v rámci postupu súdu podľa § 118 ods. 1 O. s. p. - oboznámenie s prípravou pojednávania - ale nejde o dokazovanie.

Odvolačí súd tak úplne zrejmé porušenie práva sťažovateľa na spravodlivý proces odmietol a nevykonal nápravu vo veci, čím došlo odmietnutiu spravodlivosti voči sťažovateľovi a celé konanie trpí aj vadou zmätočnosti.“

Obsahovo totožnú námietku vzťahujúcu sa na pojednávanie konané 22. januára 2014 uplatnila sťažovateľka aj v sťažnosti proti rozsudku krajského súdu sp. zn. 6 Co 696/2014 z 22. marca 2016.

Proti rozsudku odvolacieho súdu z 24. februára 2016 sťažovateľka ďalej namieta:

„Ďalšími z odvolacích námietok sťažovateľa bolo aj porušenie ust. § 118 ods. 2 O. s. p. 13. 10. 2014 tak, že sudkyňa sa na základe požiadavky žalovanej vyjadrila podľa § 118 ods. 2 O. s. p., a odvolací súd nezistil existenciu tejto vady, pričom ani prípadné porušenie tohto ustanovenia nespôsobuje existenciu vady, ktorá by mala za následok odňatie možnosti konať pred súdom.

K tomuto sťažovateľ uvádza, že ak súd na výslovnú požiadavku sťažovateľa ako sporné prehlásil len okolnosti uzavretia poisťnej zmluvy, ktoré ale následne označil za právne bezvýznamné vzhľadom na predmet sporu (viď str. 8 druhý odsek zápisnice zo dňa 13. 10. 2014) tak ide o odňatie práva na spravodlivý proces.“

V sťažnosti proti rozsudku krajského súdu sp. zn. 6 Co 969/2015 z 22. marca 2016 sťažovateľka porovnateľným spôsobom okrem iného uvádza: *„Ďalšími z odvolacích námietok sťažovateľa bolo aj porušenie ust. § 118 ods. 1, § 118 ods. 2 O. s. p. a § 118 ods. 4 O. s. p.“ v konaní pred okresným súdom, „... nakoľko práve dodržanie tejto povinnosti zo strany súdu má priamy vplyv na predvídateľnosť súdneho rozhodnutia, a priamo ovplyvňuje správanie sa účastníkov konania či ich zástupcov, keďže od uvedenej povinnosti súdu zrejme závisí aj správanie sa účastníkov konania či ich zástupcov, ale najmä obsah ich podaní vrátane návrhov na dokazovanie a pod. Vzhľadom na nedodržanie postupu podľa ust. § 118 ods. 2 O. s. p. bolo rozhodnutie Okresného súdu pre odporcu nepredvídateľné, bolo mu odňaté právo na spravodlivý proces, a ide jednoznačne a vadu majúcu za následok zmätočnosť rozhodnutia, čím došlo k porušeniu Ústavných práv odporcu na spravodlivý proces a prístup k súdu.“*

V oboch sťažnostiach sťažovateľka zhodne namieta aj „... *d'alší dôvod porušenia práva sťažovateľa na spravodlivý proces je to, že súdy postupovali v rozpore nielen s predpismi Slovenskej republiky, ale aj Smernicou 93/13/EHS, a so záväznými rozhodnutiami ESD.*

Ak totiž súd v konaní posudzuje ne/prijateľnosť rozhodcovskej doložky ako podmienky, tak súd by musel vzhľadom na všetky skutkové okolnosti prípadu vykonať tzv. test primeranosti podmienky a až podľa jeho výsledkov prípadne konštatovať hrubú nerovnováhu v neprospech spotrebiteľa - k tomuto však nedošlo.

Tento postup je pre súd záväzný aj v zmysle judikatúry ESD, a teda súd bol povinný postupom podľa čl. 3-7 Smernice [transponovaných do nášho OZ v § 53 ods. 10 (po 1. 6. 2014 v § 53 ods. 11 OZ)] vykonať test primeranosti podmienky a to podľa charakteru služby poskytovanej podľa zmluvy, súvislosti s ostatnými ustanoveniami zmluvy, okolností uzatvárania zmluvy a právnych okolností a to všetko PLATNÝCH resp. ZNÁMYCH V ČASE UZATVORENIA ZMLUVY. Na okolnosti, právne okolnosti vzniknuté po tomto čase sa neprihliada - nemôžu za žiadnych okolností (pravdepodobne má byť použité slovo „mať“, pozn.) vplyv na uvedený test.“.

K posudzovaniu rozhodcovskej doložky ako neprijateľnej podmienky v oboch sťažnostiach sťažovateľka poukazuje na rozhodnutie Súdneho dvora Európskej únie (ďalej len „Súdny dvor“) vo veci C 342/13 z 3. 4. 2014, ktoré „jasne ukladá súdu skúmať, či rozhodcovská doložka zbavuje spotrebiteľa práva na prejednanie veci pred všeobecným súdom alebo mu tento prístup sťažuje. V danom prípade dojednaná rozhodcovská doložka takéto následky nielenže nemá (ani dohodnuté) ale ani mať nemôže, a to práve z dôvodu existencie zákonnej úpravy rozhodcovského konania okrem iného aj zákonnej úpravy práva spotrebiteľa podať žalobu o zrušenie rozhodcovského rozsudku okrem iného aj z dôvodu porušenia právnych predpisov na ochranu spotrebiteľa.“. V súvislosti so záväznosťou aplikácie judikatúry Súdneho dvora pre všetky vnútroštátne súdy sťažovateľka poukazuje na *ratio decidendi* nálezu ústavného súdu sp. zn. IV. ÚS 95/2010.

Podľa názoru sťažovateľky ak všeobecný súd neuskutoční individuálne posúdenie formulácie obsahu rozhodcovskej doložky a podmienok, za ktorých bola dojednaná,

dochádza z jeho strany k odňatiu práva na spravodlivý proces. „Nevykonaný test primeranosti podmienky v danom prípade mal za následok aj úplne nesprávne právne posúdenie veci. Súdny neprihliadali na dôležité okolnosti a s tým súvisiacu argumentáciu k posúdeniu ne/prijateľnosti rozhodcovskej doložky v tomto konkrétnom prípade aj z hľadiska jej individuálneho dojednaní.

A následne, ak test primeranosti podmienky preukáže jej neprimeranosť, súd musí skúmať to, či nebola individuálne dojednaná, pretože ZÁKON umožňuje aj inak neprimeranú podmienku dojednať individuálne.

Ak súdy individuálnosť ani neskúmali, odňali tým sťažovateľovi právo na spravodlivý proces.“

Vychádzajúc z uvedených skutočností, sťažovateľka navrhuje, aby ústavný súd prijal jej sťažnosti na ďalšie konanie a nálezom vyslovil, že napadnutými rozsudkami okresného súdu a krajského súdu, ako aj postupom, ktorý predchádzal ich vydaniu, boli porušené jej práva podľa ústavy, dohovoru a listiny označené v petite sťažnosti, aby napadnuté rozhodnutia okresného súdu a krajského súdu zrušil, vec vrátil na ďalšie konanie okresnému súdu a priznal jej úhradu trov právneho zastúpenia.

II.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí senátu bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon neustanovuje inak.

Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na prerokovanie ktorých nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú zákonom predpísané náležitosti, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

II.1 K spoločnému prerokovaniu vecí

Podľa § 31a zákona o ústavnom súde ak tento zákon neustanovuje inak a povaha veci to nevyklučuje, použijú sa na konanie pred ústavným súdom primerane ustanovenia Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“) alebo Trestného poriadku.

Podľa § 166 ods. 1 CSP v záujme hospodárnosti konania súd spojí na spoločné konanie také konania, ktoré sa pred ním začali a skutkovo spolu súvisia alebo sa týkajú tých istých strán. Ak boli také konania pridelené viacerým sudcom toho istého súdu, rozhodne o spojení konaní ten sudca, u ktorého sa začalo konanie skôr.

Zákon o ústavnom súde nemá osobitné ustanovenie o spojení vecí, avšak v súlade s citovaným § 31a zákona o ústavnom súde možno v konaní o sťažnosti podľa čl. 127 ústavy použiť na prípadné spojenie vecí primerane § 166 ods. 1 CSP.

S prihliadnutím na obsah sťažností vedených ústavným súdom pod spisovými značkami: Rvp 7905/2016 a Rvp 7625/2016 a z neho vyplývajúcu právnu a skutkovú súvislosť uvedených sťažností, ako aj vzhľadom na totožnosť v osobe sťažovateľky a okresného súdu, proti ktorému sťažnosti smerujú, rozhodol ústavný súd o spojení sťažností na spoločné konanie tak, ako to je uvedené v bode 1 výroku tohto uznesenia.

II.2 K namietanému porušeniu sťažovateľkou označených práv podľa ústavy, dohovoru a listiny napadnutými rozsudkami okresného súdu a postupom, ktorý predchádzal ich vydaniu

Z čl. 127 ods. 1 ústavy vyplýva, že systém ústavnej ochrany základných práv a slobôd je rozdelený medzi všeobecné súdy a ústavný súd, pričom právomoc všeobecných súdov je ústavou založená primárne („... ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd“) a právomoc ústavného súdu len subsidiárne, t. j. na princípe subsidiarity.

Z princípu subsidiarity vyplýva, že právomoc ústavného súdu poskytnúť ochranu základným právam a slobodám je daná iba vtedy, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhodujú všeobecné súdy. Ústavný súd pri uplatňovaní svojej právomoci vychádza zo zásady, že ústava ukladá všeobecným súdom chrániť nielen zákonnosť, ale aj ústavnosť. Preto je právomoc ústavného súdu subsidiárna a uplatní sa až vtedy, ak nie je daná právomoc všeobecných súdov (m. m. IV. ÚS 236/07). Ak ústavný súd pri predbežnom prerokovaní sťažnosti zistí, že sťažovateľ sa ochrany svojich základných práv alebo slobôd môže domôcť využitím jemu dostupných a účinných prostriedkov nápravy pred iným (všeobecným) súdom, musí takúto sťažnosť odmietnuť z dôvodu nedostatku právomoci na jej prerokovanie (m. m. IV. ÚS 115/07).

Proti napadnutým rozsudkom okresného súdu a postupu, ktorý predchádzal ich vydaniu, mohla sťažovateľka podať odvolania (čo aj využila), o ktorých bol oprávnený a aj povinný rozhodnúť krajský súd. Právomoc krajského súdu rozhodnúť o odvolaniach sťažovateľky v danom prípade vylučuje právomoc ústavného súdu. Ústavný súd preto túto časť sťažností odmietol podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde pre nedostatok právomoci na jej prerokovanie.

II.3 K namietanému porušeniu základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 36 ods. 1 listiny a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru napadnutými rozsudkami krajského súdu a postupom, ktorý predchádzal ich vydaniu

Podľa názoru sťažovateľky krajský súd bez toho, aby sa náležite vyrovnal s jej argumentmi obsiahnutými v odvolaniach proti napadnutým rozsudkom okresného súdu, potvrdil závery prvostupňového súdu o absolútnej neplatnosti rozhodcovských doložiek ako súčasti všeobecných poisťných podmienok sťažovateľky a na tomto základe napadnuté rozsudky okresného súdu o zrušení rozhodcovských rozsudkov potvrdil ako vecne správne.

Z § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde vyplýva, že úlohou ústavného súdu pri predbežnom prerokovaní sťažnosti je tiež posúdiť, či táto nie je zjavne neopodstatnená. V súlade s konštantnou judikatúrou ústavného súdu je sťažnosť zjavne neopodstatnená, ak pri jej predbežnom prerokovaní ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, reálnosť ktorej by mohol posúdiť po jej prijatí na ďalšie konanie (I. ÚS 66/98 tiež napr. I. ÚS 4/00, II. ÚS 101/03, IV. ÚS 136/05, III. ÚS 198/07). K iným dôvodom, ktoré môžu zakladať záver o zjavnej neopodstatnenosti sťažnosti, patrí aj absencia ústavnoprávneho rozmeru namietaných pochybení, resp. nedostatkov v činnosti alebo rozhodovaní príslušného orgánu verejnej moci, posudzovaná v kontexte s konkrétnymi okolnosťami prípadu (m. m. IV. ÚS 362/09).

Ústavný súd napadnuté rozsudky krajského súdu preskúmal z hľadiska možného porušenia sťažovateľkinho základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, sústreďujúc sa pritom na posúdenie, či sú napadnuté rozsudky krajského súdu ústavne akceptovateľným spôsobom odôvodnené a či ich nemožno považovať za arbitrárne.

Pri výklade základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy (obdobne čl. 36 ods. 1 listiny) si ústavný súd osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na spravodlivé súdne konanie, preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (napr. II. ÚS 55/98, I. ÚS 280/08).

Zo stabilizovanej judikatúry ústavného súdu vyplýva, že vo vzťahu k všeobecným súdom nie je prieskumným súdom ani riadnou či mimoriadnou opravnou inštanciou (m. m. I. ÚS 19/02, I. ÚS 31/05) a nemá zásadne ani oprávnenie preskúmať, či v konaní pred všeobecnými súdmi bol alebo nebol náležite zistený skutkový stav a aké právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil (m. m. II. ÚS 21/96, II. ÚS 134/09). Ústavný súd v tejto súvislosti vo svojej judikatúre konštantne zdôrazňuje, že pri uplatňovaní svojej právomoci nezávislého súdneho orgánu ochrany ústavnosti nemôže zastupovať všeobecné súdy, ktorým predovšetkým prislúcha interpretácia a aplikácia zákonov. Sú to teda všeobecné súdy, ktorým prislúcha chrániť princípy spravodlivého procesu na zákonnej úrovni. Táto ochrana sa prejavuje aj v tom, že všeobecný súd odpovedá na konkrétne námietky účastníka konania, keď jasne a zrozumiteľne dá odpoveď na všetky kľúčové právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany. Ústavný súd už opakovane uviedol (napr. II. ÚS 13/01, I. ÚS 241/07), že ochrana ústavou, prípadne dohovorom garantovaných práv a slobôd (resp. ústavnosti ako takej) nie je zverená len ústavnému súdu, ale aj všeobecným súdom, ktorých sudcovia sú pri rozhodovaní viazaní ústavou, ústavným zákonom, medzinárodnou zmluvou podľa čl. 7 ods. 2 a 5 ústavy a zákonom (čl. 144 ods. 1 ústavy). Úloha ústavného súdu pri rozhodovaní o sťažnosti namietajúcej porušenie základného práva na súdnu ochranu rozhodnutím súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov interpretácie a aplikácie zákonov s ústavou a dohovorom najmä v tom smere, či závery všeobecných súdov sú dostatočne odôvodnené, resp. či nie sú arbitrárne s priamym dopadom na niektoré zo základných ľudských práv (napr. I. ÚS 74/05, I. ÚS 241/07).

Podstata základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy spočíva v tom, že každý sa môže domáhať ochrany svojich práv na súde. Tomuto oprávneniu zodpovedá povinnosť súdu nezávisle a nestranne vo veci konať tak, aby bola právu, ktorého porušenie sa namieta, poskytnutá ochrana v medziach zákonov, ktorú tento článok ústavy o základnom práve na súdnu ochranu vykonáva (čl. 46 ods. 4 v spojení s čl. 51 ústavy). Do obsahu základného práva na súdnu a inú právnu ochranu patrí aj právo každého na to, aby sa v jeho veci rozhodovalo podľa relevantnej právnej normy, ktorá môže mať základ v platnom právnom poriadku Slovenskej republiky alebo v takých medzinárodných

zmluvách, ktoré Slovenská republika ratifikovala, a bola vyhlásená spôsobom, ktorý predpisuje zákon (IV. ÚS 77/02). Súčasne má každý právo na to, aby sa v jeho veci vykonal ústavne súladný výklad aplikovanej právnej normy, ktorý predpokladá použitie ústavne súladne interpretovanej platnej a účinnej normy na zistený stav veci.

Súčasťou obsahu práva na spravodlivé súdne konanie je aj právo účastníka konania na také odôvodnenie súdneho rozhodnutia, ktoré jasne a zrozumiteľne odpovie na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany, t. j. s uplatnením nárokov a obranou proti takému uplatneniu. Všeobecný súd však nemusí dať odpoveď na všetky otázky nastolené účastníkom konania, ale len na tie, ktoré majú pre vec podstatný význam, prípadne dostatočne objasňujú skutkový a právny základ rozhodnutia bez toho, aby zachádzali do všetkých detailov sporu uvádzaných účastníkmi konania (I. ÚS 234/2014).

Do práva na spravodlivý proces však nepatrí právo účastníka konania, aby sa všeobecný súd stotožnil s jeho právnymi názormi, navrhovaním a hodnotením dôkazov, teda za porušenie tohto základného práva nemožno považovať neúspech (nevyhovenie návrhu) v konaní pred všeobecným súdom (napr. I. ÚS 8/96, III. ÚS 197/02, III. ÚS 284/08). Právo na spravodlivý proces je naplnené tým, že všeobecné súdy zistia (po vykonaní dôkazov a ich vyhodnotení) skutkový stav a po použití relevantných právnych noriem vo veci rozhodnú za predpokladu, že skutkové a právne závery nie sú svojvoľné, neudržateľné a že neboli prijaté v zrejmom omyle konajúcich súdov, ktorý by poprel zmysel a podstatu práva na spravodlivý proces.

Z napadnutých rozsudkov krajského súdu vyplýva, že krajský súd ako odvolací súd sa v nich stotožnil s napadnutými rozsudkami okresného súdu, keď posúdil rozhodcovskú doložku obsiahnutú v samotných všeobecných poisťných podmienkach ako neplatnú, keďže nebola individuálne dojednaná a žalobca nemal možnosť brániť svoje práva pred všeobecnými súdmi, čím došlo k narušeniu rovnováhy medzi zmluvnými stranami v neprospech žalobcu ako spotrebiteľa. V dôsledku uvedeného krajský súd potvrdil napadnuté rozsudky okresného súdu, ktorými došlo k zrušeniu rozhodcovských rozsudkov

Arbitrážneho súdu Košice, ako vecne správne [§ 40 ods. 1 písm. c) a j) zákona o rozhodcovskom konaní].

V relevantnej časti napadnutého rozsudku sp. zn. 6 Co 696/2014 z 22. marca 2016 krajský súd predovšetkým uvádza:

«Rozhodcovská doložka tak, ako bola zakomponovaná vo VPP, splynula s ostatnými poistnými podmienkami, jej obsah navrhovateľka ako spotrebiteľ nemohla žiadnym spôsobom ovplyvniť a ani sa s ním dôsledne oboznámiť. Aj keď rozhodcovská doložka bola vo VPP zvýraznená v tabuľke a označená ako „Osobitné zmluvné dojednania“, možno jednoznačne uzavrieť, že fakticky splynula s ostatnými poistnými podmienkami, keďže nasledovala ako pokračovanie predtlačeneho formulára v neprehľadnom texte, písanom drobným písmom, a tiež bola podpísaná v rovnaký deň ako VPP.

Nemožno opomenúť ani tú rozhodujúcu skutočnosť, že výslovne v rozhodcovskej doložke bolo odkázané na časť XV. VPP, ktoré sú jednoznačne súčasťou poistných podmienok.

Svojím obsahom a formou rozhodcovská doložka z dôvodov vyššie uvedených spôsobila nevyváženosť práv a povinností zmluvných strán v neprospech žalobkyne ako spotrebiteľky.

Navyše išlo o rozhodcovskú doložku, ktorá zakotvila výlučnú právomoc rozhodcovského súdu vec prejednať, čo taktiež zakladá dôvod jej neprijateľnosti podľa § 53 ods. 4 písm. r/ Obč. zákonníka.

Neplatná rozhodcovská doložka nemôže založiť právomoc rozhodcovského súdu na konanie a rozhodnutie a súčasne je dôvodom pre zrušenie rozhodcovského rozsudku podľa § 40 ods. 1 písm. c/ zákona 244/2002 Z. z.

Zo všetkých vyššie uvedených dôvodov sú odvolacie námietky odporkyne o individuálnom dojednaní rozhodcovskej doložky nenáležité.»

V podstatnej časti obsahovo porovnateľné odôvodnenie je uvedené aj v rozsudku krajského súdu pod sp. zn. 1 Co 119/2015 z 24. februára 2016.

Odôvodnenie napadnutých rozsudkov krajského súdu nemá podľa názoru ústavného súdu arbitrárny charakter. Ústavný súd vo svojej doterajšej judikatúre už viackrát poukázal na judikatúru Súdneho dvora, ktorá vychádza z predpokladu, že kontrolu neprijateľných podmienok v spotrebiteľských zmluvách má súd realizovať *ex officio*, pričom nevyhnutnosť tohto postupu je daná povahou a významom verejného záujmu, z ktorého vychádza ochrana spotrebiteľa (II. ÚS 235/2012). Skutočnosť, že sťažovateľka sa s takýmto prístupom a z neho vyplývajúcim právnym názorom krajského súdu vysloveným v odvolacom konaní nestotožňuje, nemôže viesť sama osebe k záveru o zjavnej neodôvodnenosti alebo arbitrárnosti tohto názoru a nezakladá ani oprávnenie ústavného súdu nahradiť právny názor krajského súdu svojím vlastným (m. m. I. ÚS 313/2010, II. ÚS 134/09). Aj keby ústavný súd nesúhlasil s interpretáciou zákonov uplatnenou vo veci sťažovateľky všeobecnými súdmi, v zmysle už citovanej judikatúry by mohol nahradiť napadnutý právny názor krajského súdu iba v prípade, ak by ten bol svojvoľný, zjavne neodôvodnený, resp. ústavne nekonformný. O svojvôli pri výklade a aplikácii zákonného predpisu všeobecným súdom by bolo možné uvažovať len v prípade, ak by sa tento natolko odchyľil od znenia príslušných ustanovení právnych predpisov, že by zásadne poprel ich účel a význam.

Podľa názoru ústavného súdu výklad relevantných právnych noriem uplatnený krajským súdom v napadnutých rozsudkoch takéto nedostatky nevykazuje, a preto túto časť sťažnosti odmietol pri predbežnom prerokovaní ako zjavne neopodstatnenú podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

II.4 K namietanému porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy napadnutými rozsudkami krajského súdu a postupom, ktorý predchádzal ich vydaniu

Sťažovateľka v sťažnosti namieta aj porušenie základného práva zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy v časti záruk týkajúcich sa kontradiktórnosti napadnutého konania. V tejto súvislosti možno zo sťažnosti vyvodit' argumentáciu sťažovateľky, podľa ktorej okresný súd postupoval v rozpore s § 118 ods. 2 zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „OSP“), pričom krajský súd nezistil existenciu vady, ktorá by mala za následok odňatie možnosti konať pred súdom.

Podľa § 118 ods. 1 OSP po začatí pojednávania účastníci prednesú alebo doplnia svoje návrhy a predseda senátu alebo samosudca oznámi výsledky prípravy pojednávania.

Podľa § 118 ods. 2 OSP po vykonaní úkonov podľa odseku 1 predseda senátu alebo samosudca podľa doterajších výsledkov konania uvedie, ktoré právne významné skutkové tvrdenia účastníkov je možné považovať za zhodné, ktoré právne významné skutkové tvrdenia zostali sporné a ktoré z navrhnutých dôkazov budú vykonané a ktoré dôkazy súd nevykoná, aj keď ich účastníci navrhli.

Podľa čl. 48 ods. 2 ústavy každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných priet'ahov a v jeho prítomnosti a aby sa mohol vyjadriť ku všetkým vykonaným dôkazom. Verejnosť možno vylúčiť len v prípadoch ustanovených zákonom.

Podľa názoru ústavného súdu samotné porušenie § 118 ods. 1 alebo 2 OSP vo veci sťažovateľky konajúcimi všeobecnými súdmi nemôže *eo ipso* mať za následok porušenie základného práva zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy v časti zaručujúcej kontradiktórnosť konania. Dôležitými skutočnosťami relevantnými pre posúdenie namietaného porušenia príslušnej časti základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy je totiž dodržanie záruk kontradiktórnosti v napadnutom konaní ako celku.

Súdny dvor už rozhodol, že zásada kontradiktórnosti vo všeobecnosti nepriznáva každému účastníkovi konania len právo oboznámiť sa s listinami a pripomienkami predkladanými súdu protistranou a vyjadrovať sa k nim, ale tiež zahŕňa právo účastníkov konania oboznamovať sa a vyjadrovať sa k právnym dôvodom uplatňovaným súdom *ex offico*, na ktorých chce súd založiť svoje rozhodnutie. Súdny dvor zdôraznil, že na splnenie požiadaviek spojených s právom na spravodlivé súdne konanie je totiž potrebné, aby sa účastníci konania oboznámili a mali možnosť kontradiktórne sa vyjadriť tak ku skutkovým, ako aj k právnym okolnostiam, ktoré sú rozhodujúce pre výsledok konania (pozri rozsudok Komisia/Írsko a i. z 2. 12. 2009, C-89/08 P, Zb. s. I-11245, už citovaný bod 55, ako aj bod 56).

Obdobne bola otázka dodržania záruk kontradiktórnosti predmetom preskúmania v totožných veciach sťažovateľky prostredníctvom posúdenia kľúčovej otázky, či možno pochybenie súdu prvého stupňa spočíva v tom, že nedal sťažovateľke možnosť vyjadriť sa k svojim skutkovým zisteniam a z nich vyplývajúcemu právnemu posúdeniu veci, konvalidovať v odvolacom konaní. Podľa právnych záverov k tejto kľúčovej námietke sťažovateľky zhrnutých do zjednocujúceho stanoviska pléna ústavného súdu sp. zn. PL. ÚS 1/2014 zo 7. mája 2014 pre ústavnú konformnosť konania ako celku postačí, ak je účastníkovi konania táto možnosť reálne poskytnutá v odvolacom konaní.

Aplikáciou právnych záverov vyslovených v označenom zjednocujúcom stanovisku pléna ústavného súdu na veci sťažovateľky je preto potrebné aj jej námietku týkajúcu sa namietaného porušenia základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy v časti záruk kontradiktórnosti, ku ktorému malo dôjsť porušením § 118 ods. 1 a 2 OSP zo strany všeobecného súdu, považovať za nedôvodnú. Pre ústavnú konformnosť napadnutých konaní ako celku totiž postačovalo, že sťažovateľke bola daná možnosť vyjadriť sa k sporným skutkovým zisteniam a z nich vyplývajúcemu právnemu posúdeniu veci okresným súdom v následných odvolacích konaniach.

Vzhľadom na všetky uvedené skutočnosti ústavný súd pri predbežnom prerokovaní aj tie časti sťažností, ktorými sťažovateľka namietala porušenie svojho základného práva

zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy napadnutými rozsudkami krajského súdu, odmietol ako zjavne neopodstatnené podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

Keďže sťažnosti boli odmietnuté ako celok, bolo bez právneho dôvodu zaoberať sa ďalšími návrhmi uplatnenými v sťažnostiach.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 20. júla 2016